

ביאור בדרך אפשר

1 על ההצלחה הגדולה של יצחק אבינו בעת שגור בגור, מסופר בתורה בפרשת
2 השבוע:
3 **וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאַרְצוֹ הַהֵיאָּ וּמִפְּרֵשׁ רִשׁׁ: "אֵף עַל פִּי שְׂאִינָה חֲשׂוּבָה**
4 **כְּאַרְצוֹ יִשְׂרָאֵל עֲצָמָה..." וַיִּמְצָא בְּשָׁנָה הַהֵיאָּ וּמִפְּרֵשׁ רִשׁׁ: "אֵף עַל פִּי**
5 **שְׂאִינָה חֲתָנָה, שְׁהֵייתָה שְׁנַת רַעְבוֹן.**
6 **בְּאַרְצוֹ הַהֵיאָּ בְּשָׁנָה הַהֵיאָּ – שְׁנֵיהֶם**
7 **לָמָּה לֹאמַר שְׁהֵאֲרָץ קֶשֶׁה וְהַשְׁנָה קֶשֶׁה"**
8 **מָאָה שְׁעָרִים וּמִפְּרֵשׁ רִשׁׁ:**
9 **"שְׂאִינָה כְּמָה רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת וְעִשְׂתָּה**
10 **עַל אַחַת שְׂאִמְדוּהָ, מָאָה. וּרְבוּתֵינוּ**
11 **אָמְרוּ, אֹמֵר זֶה לַמַּעֲשׂוֹת הֵיאָּ"**
12 **וַיִּבְרַכְהוּ ה'¹, וַצְּרִיף לְהִבִּין,**
13 **דְּמִזָּה שְׁנֵאָמַר וַיִּבְרַכְהוּ ה' לְאַחְרֵי וַיִּמְצָא גֹ'²**
14 **ה' לְאַחְרֵי וַיִּמְצָא גֹ' מָאָה**
15 **שְׁעָרִים, מִשְׁמַע שְׁוִיבְרַכְהוּ ה'**
16 **הוּא עֲנִין נֹסֵף וּבְרַכָּה נֹסֵפֶת עַל**
17 **זֶה שְׁמִצָּא מָאָה שְׁעָרִים,**
18 **וַצְּרִיף בְּיָאוֹר כִּיּוֹן שְׁלֵא מְדוּבַר עַל**
19 **הַבְּרַכָּה הָאִמְרוּהָ כְּבָר לְגַבֵּי הַצְּמִיחָה**
20 **הַגְּדוּלָּה מָאָד שְׁל הַתְּבוּאָה לַעֲוֹמֶת**
21 **הַמְּצוּפָה אֵלָּא עַל בְּרַכָּה אַחֲרָת, צְרִיף**
22 **לְהִבִּין מָה שְׁאֹמַר וַיִּבְרַכְהוּ**
23 **סְתָם וַאֲיָנוּ מִפְּרֵשׁ בְּמָה**
24 **בְּרַכּוּ?³**
25 **גַּם צְרִיף לְהִבִּין, הָרִי גַּם זֶה**
26 **שְׁמִצָּא מָאָה שְׁעָרִים (מָאָה**
27 **פְּעָמִים פִּי מָאָה מִכְּפִי שְׁשִׁיעֵרוּ**
28 **בַּעַת הַזֹּרִיעָה) הוּא לֹא עַל-פִּי**
29 **דְּרַכֵּי הַטְּבַע אֲלָא בְּרַכַּת ה',**
30 **וּלְאַיְדֶךָ, מְצַד שְׁנֵי גַּם הַבְּרַכָּה**
31 **דְּוִיבְרַכְהוּ ה' שְׁלֵאֲחֲרֵי**
32 **מְצִיאַת הַמָּאָה שְׁעָרִים' הֵיאָּ**
33 **שְׁיִצְחָק נִתְּבַרַף בְּבְרַכָּה זֹו**
34 **(כְּכַתוּב וַיִּבְרַכְהוּ ה' כְּלוֹמַר שְׁה'**
35 **בִּירַךְ אֶת יִצְחָק), וְאַף-עַל-פִּי־כֵן**
36 **מְצִיאַת הַמָּאָה שְׁעָרִים'**
37 **מִיַּחַס הַכְּתוּב לְיִצְחָק (כְּכַתוּב**
38 **וַיִּמְצָא גֹ' מָאָה שְׁעָרִים) מְבַלֵּי**
39 **לְהַזְכִּיר כֻּלָּל שְׁהֵייתָה זֹו בְּרַכַּת ה'**

ביאור בדרך אפשר

למרות שמדובר בנס גדול, **וּבְבְרַכָּה שְׁנִתְּבַרַף יִצְחָק לְאַחְרֵי שְׁמִצָּא**
41 **מָאָה שְׁעָרִים,** אותה ברכה שהפסוק לא מפרש מהי **אוֹמַר וַיִּבְרַכְהוּ**
42 **ה' והדבר תמוה שהרי שתי הברכות באו מאת ה', ובשתי הברכות מי**
43 **שהתברך היה יצחק?**

44 **(ב) וַיִּוָּכֵן זֶה בְּהִקְדָּיִם מָה**
45 **שְׁמִמְשִׁיף הַכְּתוּב² בַּפְּסוּק הַבָּא**
46 **ואומר עוד על יצחק אבינו וַיִּגְדַּל**
47 **הָאִישׁ וַיִּלְךָ הַלּוֹף וַיִּגְדַּל עַד פִּי**
48 **גְּדֹל מָאָד, כְּלוֹמַר שְׁעַל-יָדֵי**
49 **וַיִּזְרַע יִצְחָק גֹ'³ והעובדה**
50 **שהצמיחה היתה "מאה שערים" ביחס**
51 **למה ששיערו בתחילה נַעֲשֶׂה**
52 **הַגְּדֹלָה בְּיִצְחָק עֲצָמוֹ, ולא רק**
53 **ברכשו, ככתוב וַיִּגְדַּל הָאִישׁ גֹ'⁴**
54 **היינו שהאיש יצחק עצמו נעשה גדול.**
55 **דְּשִׁנֵּי הַעֲנִינִים שְׁבַפְּסוּק**
56 **הִרְאִישוּן, הַעֲנִיין הָאֶחָד וַיִּזְרַע יִצְחָק**
57 **גֹ', וַיִּמְצָא גֹ' מָאָה שְׁעָרִים**
58 **וְהַעֲנִיין הַשֵּׁנִי וַיִּבְרַכְהוּ ה', שְׁנֵי**
59 **הַעֲנִינִים הֵם בְּנוֹגַע לְהַתְּבוּאָה³,**
60 **וְהַהֲבָרָל בֵּין שְׁנֵי הַדְּבָרִים הוּא שְׁהַעֲנִיין**
61 **הִרְאִישוּן וַיִּמְצָא מָאָה שְׁעָרִים**
62 **הוּא רִיבּוּי מוּפְלָג וַגְּדוּל מָאָד**
63 **בְּתְבוּאָה עֲצָמָה, שְׁהֵייתָה כְּכַמּוֹת**
64 **גְּדוּלָּה בְּהַרְבֵּה מֵעַל לַמְּשׁוּעַר**
65 **וַיִּבְרַכְהוּ ה' הוּא שְׁמִכְר**
66 **תְּבוּאָתוֹ בְּדָמִים יְקָרִים וּבְרִיּוּחַ**
67 **גְּדוּל מָאָד⁴.**

68 **וְהַגַּם שְׁפָל עֲנִינֵי הָאֲבוֹת גַּם**
69 **הַדְּבָרִים הַגְּשָׁמִיִּים מִמֶּשׁ [וּבַפְּרָט**
70 **עֲנִינֵי הָאֲבוֹת הָאֲמֹרִיִּים**
71 **בְּתוֹרָה] הֵם עֲנִינִים רוּחָנִיִּים⁵,**
72 **וּבְלִשׁוֹן רַבְּנֵי הַזִּקֵּן בְּסִפְרֵי הַתְּנִיָּא (פְּרָק**
73 **כג): "... וְזֶהוּ שְׂאִמְרוּ רַבְּתֵינוּ זְכוּרֵנָּם-**
74 **לְבְרַכָּה הָאֲבוֹת הֵן הַמְּרַכְּבָה שְׁכַל**
75 **אַבְרָהָם כּוֹלָם הֵיוּ קְדוּשִׁים וּמוֹבְדִלִים**
76 **מִמֵּעֵינֵינוּ עוֹלָם זֶהוּ וְלֹא נַעֲשׂוּ מְרַכְּבָה**
77 **רַק לְרַצּוֹן הַעֲלִיּוֹן לְבָדוּ כֻל מִיָּהָם"**
78 **דְּמִזָּה מוּכָן שְׁבְּתְבוּאָה דְּיִצְחָק**

בס"ד. שבת פרשת תולדות, מברכים החודש כסלו ה'תשכ"ז*

1 **וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאַרְצוֹ הַהֵיאָּ וַיִּמְצָא בְּשָׁנָה הַהֵיאָּ**
2 **מָאָה שְׁעָרִים וַיִּבְרַכְהוּ ה'¹, וַצְּרִיף לְהִבִּין,**
3 **דְּמִזָּה שְׁנֵאָמַר וַיִּבְרַכְהוּ ה' לְאַחְרֵי וַיִּמְצָא גֹ'²**
4 **מָאָה שְׁעָרִים, מִשְׁמַע שְׁוִיבְרַכְהוּ ה' הוּא עֲנִין**
5 **נֹסֵף עַל זֶה שְׁמִצָּא מָאָה שְׁעָרִים, וַצְּרִיף בְּיָאוֹר**
6 **מָה שְׁאֹמַר וַיִּבְרַכְהוּ סְתָם וַאֲיָנוּ מִפְּרֵשׁ בְּמָה**
7 **בְּרַכּוּ. גַּם צְרִיף לְהִבִּין, הָרִי גַּם זֶה שְׁמִצָּא מָאָה**
8 **שְׁעָרִים (מָאָה פְּעָמִים מִכְּפִי שְׁשִׁיעֵרוּ) הוּא לֹא**
9 **עַל-פִּי דְּרַכֵּי הַטְּבַע אֲלָא בְּרַכַּת ה'. וּלְאַיְדֶךָ, גַּם**
10 **הַבְּרַכָּה דְּוִיבְרַכְהוּ ה' שְׁלֵאֲחֲרֵי מְצִיאַת הַמָּאָה**
11 **שְׁעָרִים' הֵיאָּ שְׁיִצְחָק נִתְּבַרַף בְּבְרַכָּה זֹו (וַיִּבְרַכְהוּ**
12 **ה')³, וְאַף-עַל-פִּי־כֵן מְצִיאַת הַמָּאָה שְׁעָרִים'**
13 **מִיַּחַס הַכְּתוּב לְיִצְחָק (וַיִּמְצָא גֹ' מָאָה שְׁעָרִים),**
14 **וּבְבְרַכָּה שְׁנִתְּבַרַף יִצְחָק לְאַחְרֵי שְׁמִצָּא מָאָה**
15 **שְׁעָרִים, אֹמֵר וַיִּבְרַכְהוּ ה'.**

16 **(ב) וַיִּוָּכֵן זֶה בְּהִקְדָּיִם מָה שְׁמִמְשִׁיף הַכְּתוּב²**
17 **וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלְךָ הַלּוֹף וַיִּגְדַּל עַד פִּי**
18 **גְּדֹל מָאָד, שְׁעַל-יָדֵי וַיִּזְרַע יִצְחָק גֹ'³ נַעֲשֶׂה**
19 **הַגְּדֹלָה בְּיִצְחָק עֲצָמוֹ, וַיִּגְדַּל הָאִישׁ גֹ'. דְּשִׁנֵּי**
20 **הַעֲנִינִים שְׁבַפְּסוּק וַיִּזְרַע יִצְחָק גֹ', וַיִּמְצָא גֹ'⁴**
21 **מָאָה שְׁעָרִים וַיִּבְרַכְהוּ ה', הֵם בְּנוֹגַע**
22 **לְהַתְּבוּאָה³, וַיִּמְצָא מָאָה שְׁעָרִים הוּא רִיבּוּי**
23 **מוּפְלָג בְּתְבוּאָה עֲצָמָה, וַיִּבְרַכְהוּ ה' הוּא שְׁמִכְר**
24 **תְּבוּאָתוֹ בְּדָמִים יְקָרִים⁴. וְהַגַּם שְׁפָל עֲנִינֵי הָאֲבוֹת**
25 **[וּבַפְּרָט עֲנִינֵי הָאֲבוֹת הָאֲמֹרִיִּים בְּתוֹרָה] הֵם**
26 **עֲנִינִים רוּחָנִיִּים⁵, דְּמִזָּה מוּכָן שְׁבְּתְבוּאָה דְּיִצְחָק**

(* המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ויצא לאור בקונטרס ר"ח כסלו - ה'תנשא. 1) פרשתנו (תולדות) כו, יב. 2) פרשתנו שם, יג. 3) דכיון שויברכהו ה' הוא באותו הפסוק ובהמשך לויזרע גו' וימצא מאה שערים, מוכן, שגם הברכה דויברכהו ה' (אף שלא נתפרש במה ברכו) היא בנוגע להתבואה. וי"ל שזהו היסוד דפירוש הספורנו (נעתק לקמן בפנים) דויברכהו ה' הוא שמכר תבואתו בדמים יקרים. 4) ספורנו שם. 5) להעיר מתו"ח ויחי קד, ב, דהטעם בפשטות על זה שהאבות היו רועי צאן הוא כי "אין בעסק זה טרדא כלל כו' וכל היום יוכל להיות פנוי מכל מחשבה בלתי לה' לבדו",

שבת פרשת תולדות, מברכים החודש כסלו ה'תשכ"ו

ביאור בדרך אפשר

1 עם היותה תבואה גשמית כפשוטה הִיָּה (גם) עֲנִין רוּחָנִי, וּשְׁנֵי
 2 הָעֲנִינִים המזכירים בפסוק כאן דְּוַיִּמְצָא מֵאָה שְׁעָרִים וַיִּבְרַכְהוּ
 3 ה' הֵם גַּם בְּנוֹגַע לְעִנְיָן הַרוּחָנִי דְּתִבּוּאָת יִצְחָק, ולא מדובר
 4 רק על תבואה גשמית בלבד מִכָּל-מְקוֹם שְׁנֵי הָעֲנִינִים הַרוּחָנִיִּים הללו
 5 (הנרמזים בשני העניינים הגשמיים
 6 הללו - הצמיחה הרבה של התבואה
 7 ומכירת התבואה במחיר גבוה) הֵם
 8 רק בְּנוֹגַע לְעִנְיָן פְּרָטִי
 9 (תְּבוּאָה). וּבַפְּסוּק שְׁלֹא-חֲרִי-
 10 זֶה מוֹסִיף שְׁעַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה
 11 דְּוַיִּזְרַע יִצְחָק גו' נַעֲשֶׂה
 12 הַגְּדֵלָה גַם בְּכָל־לַיִל עֲנִינּוּ של
 13 יצחק בכל המהות והמציאות הכללית
 14 שלו, וַיִּגְדֵּל הָאִישׁ גו' גדולה בו
 15 עצמו ולא רק בפרט זה של הצלחה
 16 מיוחדת בעניין התבואה.
 17 וַיֵּשׁ לומר הַבִּיאור בְּזֶה,
 18 הָעֲנִינִים הַרוּחָנִיִּים של יצחק שבאים
 19 לידי ביטוי בהצלחה שלו בתבואה
 20 ובכך ש"ויגדל האיש" עַל-פִּי מֵה
 21 שִׁפְתָּי ה'צִמַּח צֶדֶק בְּמֵאֲמָרוֹ
 22 דְּבוּר־הַמִּתְחִיל זֶה⁶, מאמר
 23 חסידות שלו המתחיל בפסוק זה "ויוזע
 24 יצחק" דְּאִיתָא מובא בַּמְדְּרָשׁ⁷
 25 בָּא יִצְחָק אָף הוּא הָאִיר
 26 שְׁנֵאֲמַר⁸ אור זרוע לצדיק,
 27 וּכְתִיב וַיִּזְרַע יִצְחָק והדמיון בין
 28 שני הביטויים "זרוע" ו"זרוע" מלמד
 29 שגם "זרוע יצחק" משמעו (בדרך
 30 הדרוש) שיצחק האיר באור רוחני.
 31 הִנְנוּ שֶׁהַזְרִיעָה שְׁזָרַע יִצְחָק
 32 הוּא אור זרוע לצדיק.
 33 וּבְתֵנָּא דְּבִי אֱלֹהֵינוּ⁹ מדרש נוסף
 34 אִיתָא מובא עַל הַפְּסוּק וַיִּזְרַע
 35 יִצְחָק, אֵין זְרִיעָה אֱלֹא צֶדֶקָה
 36 שְׁנֵאֲמַר¹⁰ זָרְעוּ לָכֶם לְצֶדֶקָה.
 37 וּמְבָאָר בְּהַמְאָמְרוֹ¹¹, של ה'צמח
 38 צדק' לאחר שמביא את שני המדרשים

ביאור בדרך אפשר

39 האמורים דְּמָה שִׁפְתּוֹב בְּתֵנָּא דְּבִי אֱלֹהֵינוּ שְׁוִיזְרַע יִצְחָק הוּא
 40 צֶדֶקָה, קָאֵי הַכוּנָה הִיא גַם עַל כָּל הַמְצוֹת ולא רק על מצוות
 41 הצדקה במיוחד, כיוון שְׁנִקְרָאוֹת כל המצוות בְּשֵׁם צֶדֶקָה, כְּמוֹ
 42 שִׁפְתּוֹב¹² וּצֶדֶקָה תְּהִיָּה לָנוּ¹³ והפסוק ממשיך - "כי נשמור לעשות
 43 את כל המצווה הזאת", הרי שהמושג
 44 "צדקה" מתייחס לכל המצוות. וְגַם
 45 הַתּוֹרָה נִקְרָאת בְּשֵׁם זְרִיעָה,
 46 כְּמוֹ שִׁפְתּוֹב¹⁴ שֵׁשׁ שָׁנִים
 47 תִּזְרַע שְׂדֶךְ, הֵם ואמרו על כך
 48 בתורת החסידות שהדבר רומז על
 49 שִׁיתָא ששה סְדְרֵי מִשְׁנֵה¹⁵
 50 שמכילים את ענייני ההלכה של כל
 51 התורה. וְזֶהוּ הַחֲסִיד הַפְּנִימִי לִכְךָ
 52 שְׁוִיזְרַע יִצְחָק הוּא אור זרוע
 53 לְצִדִּיק, שֶׁהוּא אור הַתּוֹרָה
 54 וְהַמְצוֹת שְׁזָרַע (נִתְלַבֵּשׁ וּנְמַצָּא
 55 בתוכם כמו גרעיני הזרעה שנכנסים
 56 בתוך הארץ) בְּדְבָרִים הַגְּשָׁמִיִּים
 57 שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה¹⁶ עליהם מדובר
 58 בתורה ובאמצעותם מקיימים את
 59 המצוות.
 60 וְעַל-פִּי-זֶה לפי האמור "ויוזע"
 61 במשמעות הרוחנית של הדברים
 62 מתייחס לכללות ענייני התורה
 63 והמצוות יֵשׁ לְבָאָר מֵה שְׁעַל-
 64 יְדֵי הָעֲבוּדָה דְּוַיִּזְרַע, נַעֲשֶׂה
 65 וַיִּגְדֵּל הָאִישׁ (בְּכָל־לַיִל), כֵּן
 66 שנפעלה גדולה במהות ובמציאות
 67 הכללית של יצחק (ולא רק בעניין
 68 פרטי שנרמז בעניין התבואה בפרט)
 69 פִּי וַיִּזְרַע יִצְחָק הוּא עֲבוּדָה
 70 פְּלִילִית, כְּלִלוֹת הָעֲנִינִין של עבודת ה'
 71 שהיא הָעֲבוּדָה דְּלִמּוּד הַתּוֹרָה
 72 וְקִיּוּם הַמְצוֹת. וְעַל-פִּי-זֶה יֵשׁ
 73 לומר, שְׁגַם שְׁנֵי הָעֲנִינִים
 74 שֶׁבַּפְּסוּק וַיִּזְרַע יִצְחָק גו'
 75 (וַיִּמְצָא מֵאָה שְׁעָרִים,
 76 וַיְבָרְכֵהוּ ה')

אבל "באמת הטעם הוא לפי שהאבות נק' רועים למעלה כו" (6) נדפס באוה"ת פרשתנו קלט, א ואילך. (7) שמו"ר פט"ו, כו (ע"פ גירסת המתנות כהונה שם). (8) תהלים צז, יא. (9) זוטא פ"א. (10) הושע י, יב. (11) שם קלט, ב. (12) ואתחנן ו, כה. (13) תו"א מקץ לח, ג. ד"ה אנכי מגן לך תרע"ח (קה"ת תנש"א) ע' 7 (סה"מ ליקוט ח"ב ע' רמא). ועוד. - נסמן בתו"מ סה"מ חשון ע' רנח הערה 33. (14) בהר כה, ג. (15) אוה"ת שם. וכ"ה גם בלקו"ת בהר מ, ד. שלח מד, רע"א. (16) ראה במדב"ר פי"ה, ה עה"פ אור זרוע לצדיק, "זרע הקב"ה את התורה ואת המצוות כו' ולא הניח דבר בעולם שלא נתן בו מצוה". וראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים שם (ס"ע שנב).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 מדובר בהם על ענין פרטי מסויים, נושא התבואה, הם ענינים פלליים.
- 2 דְּכִמּוֹ שֶׁהַעֲבוּדָה דְּוִיזְרַע יִצְחָק הִיא עֲבוּדָה פְּלִלִית (פְּנ"ל),
- 3 גַּם הָעֲנִינִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִלְמַעְלָה עַל-יְדֵי עֲבוּדָה זו, הֵם
- 4 עֲנִינִים פְּלִלִיִּים כְּלוּמֹר, שֶׁמֵּתוּצֵאָה אֲנוּ לְמַדִּים עַל מֵהוּתָהּ שֶׁל הַסִּיבָה –
- 5 כִּיוּן ש"יגדל האיש", היא הגדולה
- 6 שיצחק זכה לה בכל מהותו הכללית,
- 7 באה כתוצאה מעבודתו הרוחנית
- 8 בנושא הזריעה, הרי גם ענין הזריעה
- 9 הוא בעצם כללות העבודה של לימוד
- 10 התורה וקיום המצוות, וכפי שיבואר
- 11 עוד להלן.
- 12 ג) וְהֵגָה מְבוֹאֵר בְּכֹמָה
- 13 מְקוֹמוֹת¹⁷, בתורת החסידות דְּזָה
- 14 שְׁתוֹרָה וּמִצְוֹת נִקְרְאִים בְּשֵׁם
- 15 זְרִיעָה, קָאֵי הַכוּונָה עַל הַיְרִידָה
- 16 דְּתוֹרָה וּמִצְוֹת שְׂבָאִים מִמְקוֹר
- 17 וְשׁוֹרֵשׁ רוּחָנִי נִעְלָה לְהַתְּלַבֵּשׁ
- 18 בְּדְבָרִים גְּשָׁמִיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה,
- 19 שֶׁהַפְּנוּנָה בְּזָה בִּירִידָה הַגְּדוּלָה הוּוּ
- 20 מִהַמְקוֹר הַרוּחָנִי הַעֲלִיּוֹן עַד הַהַתְּלַבְּשׁוֹת
- 21 בְּגִשְׁמִיּוֹת מִמֶּשׁ הִיא לְצוֹרֶךְ עֲלִיָּה
- 22 שְׂבָאָה לְאַחַר הַיְרִידָה, בְּדוּגְמַת
- 23 זְרִיעָה שֶׁל צִמְחִים גְּשָׁמִיִּים בְּאַרְץ
- 24 שֶׁהִיא יְרִידָה מִבּוֹבֵן זֶה שֶׁהוֹרֵעִים
- 25 הוֹלְכִים לְאַיְבוֹד לְכַאוּרָה וְנִרְקָבִים בְּאַרְץ
- 26 אֲבָל מִטַּרְת הַיְרִידָה הִיא הַעֲלִיָּה שְׂבָאָה
- 27 לְאַחַר מִכֵּן, הֵינּוּ בְּשִׁבְלֵי הַצְּמִיחָה
- 28 שֶׁהִיא בְּרִיבּוּי יוֹתֵר מִכֵּמוֹ שֶׁהִיא
- 29 בְּתַחֲלָה לְפָנֵי הַזְרִיעָה.
- 30 וְצִרְיָה לְהִבִּין, דְּעַל-פִּי בִּיאוֹר
- 31 זֶה, שֶׁהַמוֹשֵׁג "זריעה" מתפרש על
- 32 עניני התורה והמצוות שירידתם
- 33 מלמעלה למטה היא לצורך עליה,
- 34 בדומה לירידה וצמיחה שבוזריעה
- 35 גִּשְׁמִית הִרִי הַלְּשׁוֹן זְרִיעָה בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁיֵּךְ בְּנוֹגַע לְהַקְב"ה,
- 36 שֶׁהוּא הוֹרִיד הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת מֵהַשׁוֹרֵשׁ הַרוּחָנִי הַעֲלִיּוֹן שֶׁלֵּהֶם
- 37 לְמִטָּה¹⁸ לְעוֹלָם הַזֶּה הַגְּשָׁמִי, וְלֹא בְּנוֹגַע לְקִיּוּם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת
- 38 דְּהָאָדָם שֶׁבִּכֵן אֵין לְכַאוּרָה כֹּל דְּמִיּוֹן לְפַעוּלַת הַזְרִיעָה. וּמִמֶּה שֶׁכְּתוּב
- 39 וַיִּזְרַע יִצְחָק וּבַהֲמִשָּׁךְ נִאֲמַר שֶׁהַפַּעוּלָה הוּוּ הַבִּיאָה צִמְחָה גְּדוּלָה וּפַעֲלָה
- 40 בִּיצְחָק גְּדוּלָה, מוֹבֵן שֶׁגַּם קִיּוּם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת דְּהָאָדָם הִיא
- 41 יְרִידָה לְצוֹרֶךְ עֲלִיָּה וְלִכֵּן דּוּמָה לְזוּרִיעָה, וְנִשְׁאַלְת הַשְּׂאֵלָה הִיכֵן אֲנוּ
- 42 מוּצֵאִים עֲנִין זֶה שֶׁל יְרִידָה צוֹרֶךְ עֲלִיָּה בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת עַל יְדֵי הָאָדָם. ?
- וַיֵּשׁ לְוִמֵר הַבִּיאוֹר בְּזָה עַל-פִּי מֵה שֶׁכְּתוּב בְּהַמְאָמָר הַנוֹכַח
- שֶׁל הַצִּמְחָה צְדִק, בְּסוֹפּוֹ¹¹ עוֹד פִּירוּשׁ ב"אֹר זְרִיעָה לְצִדִּיק",
- דְּעִנֵּן הַזְרִיעָה הַאֲמוּרָה אֲצֵל הַצִּדִּיק, כְּמוֹכֵנָה הַרוּחָנִי הַפְּנִמִּי, הוּא
- לְזוּרִיעָה הֵינּוּ לְהַכְנִיס וְלַהֲחִדִּיר בְּנַפְשׁ הַבְּהֵמִית הַמְּשַׁכֵּת שֶׁכָּל
- וּמִדּוֹת שֶׁל נֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית,
- שְׁעַל-יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה צְמִיחָה וְעֲלִיָּה בְּשִׁבְלֵי וְהַמִּדּוֹת דְּנַפְשׁ
- הָאֱלֹקִית עֲצֵמָה, וּמֵאַחַר שְׂכִיר לְזוּרִיעָה בְּנַפְשׁ הַבְּהֵמִית, הַאֲלוּקִית
- הַאֲלוּקִית נִרְשֶׁת לְרַדַּת מִמַּעֲלָה
- וְלַהֲתַסֵּק עִם הַנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִית הַנְּחוּתָה,
- הִרִי זו יְרִידָה מִצֵּד הַנֶּפֶשׁ הַאֲלוּקִית אֵלָּא
- שׁוּוִי יְרִידָה צוֹרֶךְ עֲלֵיָּה כִּי פַעוּלַת
- הַנֶּפֶשׁ הַאֲלוּקִית לְהַשְׁפִּיעַ עַל הַנֶּפֶשׁ
- הַבְּהֵמִית וְלַהֲחִדִּיר בָּהּ שֶׁכָּל וּמִדּוֹת מִצֵּד
- הַקְּדוּשָׁה וְהַאֲלוּקוֹת, גּוֹרֵמַת עֲלֵיָּה
- בְּנַפְשׁ הַאֲלוּקִית לְדוּגְמָה גְּבוּוּהָ יוֹתֵר מִזוּ
- שְׂבָאָה הִיא הֵייתָה לְפָנֵי הַיְרִידָה.
- וְהוֹלֵךְ וּמִבְּאֹר כִּיצֵד יְרִידָה זו פַּעוּלַת
- עֲלֵיָּה בְּנַפְשׁ הַאֲלוּקִית, עַל פִּי הַמְּבוּאֵר
- בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת שֶׁלְעוֹלָם זֶה כְּפִי
- שֶׁהוּא כַּעַת, הַמְּכֻנָּה 'עוֹלָם הַתִּיקוֹן'
- קִדְּם 'עוֹלָם הַתּוֹהָר', שֶׁהִיוּ בּו אֲרוֹת
- מְרוּבָבִים וְכֻלִּים מוֹעֲטִים, מִצַּב שְׂגָרִם
- לְשִׁבְרִית הַכֻּלִּים 'וּנְפִילָה' שֶׁל
- נִיצוּצוֹת קְדוּשָׁה וְאֲלוּקוֹת לְתַחֲמוּמִים
- שֶׁמִּחוּץ לְגַבּוּלוֹת הַקְּדוּשָׁה. וְעַל יְדֵי
- עֲבוּדַת ה' בְּעוֹלָם הַתִּיקוֹן מְבָרִירִים
- וּמַעֲלִים אֶת נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה הַלּוֹ, וְעַל יְדֵי
- וּבְעִנְיָן זֶה מְבוּאֵר שֶׁשְׂעוֹ נוֹלַד כְּכּוֹר
- כִּי בְּשׁוֹרְשׁוֹ הוּא נִעְלָה מֵעֵיֶקֶב, מֵאַחַר
- שֶׁשׁוֹרֵשׁ יַעֲקֹב הוּא מֵעוֹלָם הַתִּיקוֹן,
- וְשׁוֹרֵשׁ עֲשׂו הוּא מֵעוֹלָם הַתּוֹהָר
- שֶׁבְּשׁוֹרְשׁוֹ הוּא נִעְלָה מֵעוֹלָם הַתִּיקוֹן,
- וְכַאֲשֶׁר יַעֲקֹב 'יֹרֵשׁ' אֶת עֲשׂו, אִזִּי אֲרוֹת הַנְּעֻלִים שֶׁל עוֹלָם הַתּוֹהָר חוֹרִים
- וְעוֹלָם לְקְדוּשָׁה וּמַתְּעִלִים מִנְּפִילָתָם בְּדָבָרִים גְּשָׁמִיִּים הַיֵּךְ הַקְּדוּשָׁה.
- וּנִמְצָא שֶׁהַתִּיקוֹן שְׂבָא מְשׁוֹרֵשׁ נִמּוֹךְ יוֹתֵר מְבָרַר אֶת הַתּוֹהָר שְׂבָא מְשׁוֹרֵשׁ
- נִעְלָה יוֹתֵר. וְלִפִּי זֶה מוֹבֵן גַּם בְּעִנְיָנוּ:
- דְּכִיּוֹן שֶׁהַשְּׂרֵשׁ וְהַמְקוֹר בְּאֲלוּקוֹת דְּנַפְשׁ הַבְּהֵמִית הוּא לְמַעְלָה
- מֵהַשְּׂרֵשׁ וְהַמְקוֹר בְּאֲלוּקוֹת דְּנַפְשׁ הָאֱלֹקִית, דְּנַפְשׁ הָאֱלֹקִית
- שְׂרֵשָׁה בְּתִיקוֹן, וְנַפְשׁ הַבְּהֵמִית שְׂרֵשָׁה בְּתוֹהָר, שֶׁלְמַעְלָה מֵעוֹלָם
- הַתִּיקוֹן לְכֵן עַל-יְדֵי זְרִיעַת הַהַמְשַׁכָּה וְהַפַּעוּלָה שֶׁל הַשֶּׁכָּל וּמִדּוֹת

(17) תו"א שמות נג, ד ואילך. ובאווה"ת שמות פו, סע"ב (הגהות לתו"א שם), "ובזה דוקא (בירידת המצוות והתלבשותם בדברים גשמיים) מלוכש עצמיות כח המצוות" - ע"ד הצמיחה (הוספת התבואה) ע"י הזריעה בארץ. (18) ובלשון המדרש שבהערה 16 "זרע הקב"ה את התורה ואת המצוות".

שבת פרשת תולדות, מברכים החודש כסלו ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 דְּנֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית בְּנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, נַעֲשֶׂה צְמִיחָה (עֲלִיָּה) וְהַתְּלַבְּשׁוֹתָם בְּנֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית עֲצֵמָה, כְּמוֹ הַמַּעֲלָה שֶׁל עוֹלָם הַתִּיקוֹן (יַעֲקֹב) לְאַחַר הַבִּירוּר שֶׁל הַתּוֹהוּ (עֶשׂוּ).

2 וְלִהְיֶיךָ, דְּבִ'לְקוּטֵי תוֹרָה¹⁹ מְבוֹאָר שְׂאוֹר זְרוּע לְצַדִּיק קָאֵי הַכּוֹנֵה עַל יְרִידַת נֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, כִּדִּי לְהַעֲלוֹת וּלְבַרֵר וּלְזַכֵּךְ אֶת הַנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִית, וּמִלְשׁוֹן הַמַּאֲמָר שֶׁל הַצַּמַּח צִדְק' לְזָרוּע בְּנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית הַמְּשַׁכֵּת שְׂכָל וּמַדּוֹת שֶׁל נֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית, מִשְׁמַע שְׂהָאֲדָם צִרְיָךְ לְזָרוּע וּמַדּוֹת שֶׁל נֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית, מִשְׁמַע שְׂהָאֲדָם צִרְיָךְ לְזָרוּע הַשְּׂכָל וּמַדּוֹת דְּנֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית בְּנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית כְּלוּמָר, בִּ'לְקוּטֵי תוֹרָה' מוֹדַגַּשׁ תַּפְקִידָה שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית עֲצֵמָה דַּבְּרָה, כִּי עֲלִיהָ לְרַדַּת וּלְהַתְּלַבֵּשׁ בְּנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, וְאֵילּוּ מִלְשׁוֹן הַמַּאֲמָר שֶׁל הַצַּמַּח צִדְק' מוֹבֵן שֶׁמְדוּבָר בַּעֲבוּרָה שֶׁל הָאֲדָם.

3 וְהַעֲנִין הוּא, דְּבַעֲבוּדַת הַנְּשָׁמָה (גַּם) לְאַחֲרֵי יְרִידַתָּהּ (לְמַטָּה) יִשְׁנֶם שְׁנֵי אֹפְנִים. עֲבוּדַת הַנְּשָׁמָה מְצַד-עֲצָמָה, וְעַבְדוּתָהּ לְבָרֵךְ אֶת נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית²⁰. וְזֶהוּ פִּירוּשׁ לְזָרוּע הַשְּׂכָל וּמַדּוֹת דְּנֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית בְּנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, כִּי הַשְּׂכָל וְהַמַּדּוֹת דְּנֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית כְּמוֹ שֶׁהֵם מְצַד-עֲצָמָם (גַּם) לְאַחֲרֵי יְרִידַת הַנְּשָׁמָה (לְמַטָּה) אֵי-אֶפְשָׁר שְׂיִהְיֶה עַל-יָדָם בִּירוּר נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, וּבְכַדִּי שְׂיִפְעֻלוּ בְּנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית הוּא עַל-יָדֵי יְרִידַתָּם וְהַתְּלַבְּשׁוֹתָם בְּשְׂכָל וְהַמַּדּוֹת דְּנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית²⁰, זְרִיעָה. וַיֵּשׁ לּוֹמֵר, שְׂעַל-דְּרָךְ-זֶה הוּא בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת, שְׂבְּכֵדֵי שְׂיִהְיֶה חַיּוֹת בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹת הוּא כְּשִׁקְיֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת הוּא בְּאַהֲבָה וַיִּרְאֶה²¹, וּבְכַדִּי שְׂעַל-יָדֵי הָאֲהַבָּה וַיִּרְאֶה דְּהַנְּשָׁמָה יְהִיָּה חַיּוֹת בְּמַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת שְׂהָאֲדָם עוֹשֶׂה בְּאֲמִצְעוֹת גּוֹפוֹ הַגִּשְׁמִי שְׂעַל-יָדֵי-זֶה יְהִיּוּ הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת פְּרָחָא לְעִילָא²² כְּדַבְרֵי הַזֹּהָר הַק' שְׂדוּקָא עַל יְדֵי "דְּחִילוֹ וּרְחִימוֹ", אַהֲבָה וִירָאָה, הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת עוֹלִים לְמַעְלָה, וּבְלִשׁוֹן רַבְנֵי הַזֶּהֱרִי בְּתַנְיָא (פְּרָק ט'): "וְכֹמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּתִיקוּנִים [בְּתִיקוּנֵי זוֹהָר], דְּבֵאל דְּחִילוֹ וּרְחִימוֹ לֹא פְּרָחָא לְעִילָא, וְלֹא יִכָּל לְסַלְקָא וּלְמִיקָם קַדָּם ה' [בְּכֵל אַהֲבָה וִירָאָה אֵין הַמִּצְוֹת פּוֹרַחַת לְמַעְלָה, וְאֵינָה יְכוּלָה לְעִלוֹת וּלְעִמּוּד לְפָנֵי ה'] וְהֵינּוּ אֶפְיִלוֹ אִם אֵינּוּ עוֹסֵק שְׂלֹא לְשַׁמֵּה מִמֶּשׁ, לְשׁוּם אִיזוֹ פְּנִיָּה חֶסֶד וְשְׁלוֹם, אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַתְּהִי יִרְאֵתָם אוֹתִי מִצְוֹת אֲנִשִּׁים מְלוּמְדָה. פִּירוּשׁ, מַחֲמַת הַרְגֵל שֶׁהוֹרְגֵל מִקְּטַנּוּתוֹ, שֶׁהִרְגִילוֹ וְלִמְדוֹ אֲבִיו וְרַבּוֹ לִירֵא אֶת ה' וּלְעוֹבְדוֹ, וְאֵינּוּ עוֹסֵק לְשַׁמֵּה מִמֶּשׁ. כִּי לְשַׁמֵּה מִמֶּשׁ אֵי אֶפְשָׁר בְּלֹא הַתְּעוּרָוֹת דְּחִילוֹ וּרְחִימוֹ... כִּי כְּמוֹ שֶׁאֵין אָדָם עוֹשֶׂה דְּבַר בְּשִׁבִיל חֲבִירוֹ זֵיכָר וְעִידוֹן וְהַעֲלָאָה שֶׁל נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, כִּי סוֹף סוֹף בֵּין הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית עֲצָמָם (גַּם) לְאַחֲרֵי יְרִידַת הַנְּשָׁמָה לְמַטָּה הֵינּוּ אֶפְיִלוֹ לְאַחַר שֶׁהַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית יִרְדֶּה לְעוֹלָם הַזֶּה וְהַתְּלַבְּשָׁה בְּגוֹף גִּשְׁמִי, וּלְכַאוּרָה יֵשׁ לָהּ קִרְבָּה מְסוּיִמַת לְנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, (בְּכָל זֹאת) אֵי-אֶפְשָׁר לֹא יִתְקַן שְׂיִהְיֶה עַל-יָדָם עַל יְדֵי כּוֹחוֹת הַשְּׂכָל וְהַרְגֵשׁ שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית עֲצֵמָה בִּירוּר זֵיכָר וְעִידוֹן וְהַעֲלָאָה שֶׁל נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, כִּי סוֹף סוֹף בֵּין הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית

(19) האזינו עד, ג (הובא באוה"ת שם קלט, ב). (20) ראה בארוכה סה"מ ה'תש"י ס"ע 21 ואילך. ובכ"מ. (21) תניא פ"ד. משא"כ מצוה בלא כוונה* היא כגוף בלא נשמה (תניא פ"ח). (22) ראה תקו"ז תיקון י (כה, ב). ובכ"מ. תניא פ"ט (נג, ב).

(* וכוננת המצוה היא דוקא ע"י אהו"ר - ראה תניא פ"ט (נג, ב).

ביאור בדרך אפשר

- 1 יתברך באמת, למלאות רצונו לבד, בלי זכרון והתעוררות אהבתו ויראתו...
 2 הנה חיות זו במעשה המצוות בקיום המצוות שנובעת מאהבה ויראה הוא
 3 על-ידי ירידתם והתלבשותם של האהבה והיראה בהעשיה
 4 (דהמצוה)²³ ואין זו עבודה של הנפש האלוקית מצד עצמה. וזהו
 5 שקיים התורה ומצות האדם
 6 נקרא בשם זריעה, ויזרע 1 והתלבשותם בהעשיה (דהמצוה)²³. וזהו שקיים
 7 יצחק כי גם בו יש ירידה צורך עליה 2 התורה ומצות האדם נקרא בשם זריעה, ויזרע
 8 בדוגמת ענין הזריעה בארץ בשביל 3 יצחק.
 9 הצמיחה, כמבואר לעיל.
 10 (ד) והנה על פי הנ"ל 4 (ד) והנה על פי הנ"ל
 11 שהעבודה דוֹיזרע יצחק היא 5 היא זריעת (ירידת והתלבשות)
 12 זריעת (ירידת והתלבשות) 6 הפחות הנפש האלקית בקיום המצות ובכירור
 13 הפחות הנפש האלקית בקיום 7 נפש הבהמית, צריך לומר, שענין וימצא מאה
 14 המצות ובכירור נפש 8 שערים הוא (לא המשכה מלמעלה הפאה על-
 15 הבהמית, שבשניהם יש ירידה 9 ידי קיום התורה ומצות מצד-עצמם, אלא)
 16 והתלבשות של כוחות הנפש האלוקית, 10 העליה הנפש האלקית שעל-ידי ירידת הפחות
 17 אם במעשה המצווה ואם בנפש 11 שלה במעשה המצות ובכירור נפש הבהמית,
 18 הבהמית צריך לומר, שענין 12 הצמיחה שעל-ידי הזריעה.
 19 וימצא מאה שערים שהוא
 20 הצמיחה וההצלחה הבאה בעקבות
 21 ה'זריעה' האמורה הוא (לא
 22 המשכה והתגלות מלמעלה
 23 למטה הפאה על-ידי קיום
 24 התורה ומצות מצד-עצמם,
 25 אלא) העליה הנפש האלקית
 26 שעל-ידי ירידת הפחות שלה
 27 במעשה המצות ובכירור נפש
 28 הבהמית, הצמיחה שעל-ידי
 29 הזריעה שהיא כאמור העלייה
 30 שבאה ודוקא על ידי הירידה ומתוכה.
 31 והענין הוא, כמבואר
 32 בהמאמר²⁴, הנזכר של הצמח
 33 צדק' דמאה שערים הם
 34 חמישים שערי בינה שתי
 35 פעמים ספירת הבינה העליונה
 36 מחלוקת לחמישים דרגות המכונות
 37 'שערים' (כדברי חכמינו ז"ל בגמרא שישנם חמישים שערי בינה וכולם ניתנו
 38 למשה רבינו חסר אחת, שנאמר 'ותחסרהו מעט מאלוקים' ואמרו שרק

ביאור בדרך אפשר

- 39 בפטירתו זכה לשער הנו"ן כנרמז בכך שנקבר בהר נבו, 'נו"ן בו', וגם לגבי
 40 ספירת העומר שהיא מ"ט ימים נאמר שהאדם מסוגל להגיע בעבודתו עד
 41 השער המ"ט ואת שער הנו"ן משפיעים מלמעלה בחג השבועות) ועל עניינם
 42 של שערים אלה מבואר בחסידות שהדבר דומה לשער של מקום סגור הנפתח
 43 החוצה, וכך אור השכל שבבינה יוצא
 44 מהשכל ומגיע ללב, והלב 'תופס'
 45 ו'משער' ומרגיש את ההתבוננות כפי
 46 שהיא בבינה והיא לא נשאר 'סגורה'
 47 בשכל אלא 'יוצאת' מהמחול אל הלב,
 48 ו'מאה שערים' הם חמישים שערי
 49 בינה פעמיים.
 50 והענין הוא, דבבינה שתי
 51 מדרגות (בכללות). יובל
 52 וסטרא דיובלא²⁵ הצד של היובל
 53 (כמבואר בוהר ובספרי קבלה). יובל
 54 הוא הבינה עצמה, וסטרא
 55 דיובלא הוא לא הבינה
 56 עצמה ורק מה שנמשך ובא
 57 ומתגלה ממנה²⁶ כי ענין היובל
 58 שייך לספירת הבינה, שכן היובל הוא
 59 שנת החמישים שאחרי שבע שמיטות,
 60 וכן בבינה ישנם חמישים שערי בינה.
 61 אלא שהדברים אמורים לגבי היובל
 62 עצמו וכאשר אין המשכה והתגלות של
 63 ספירת הבינה עצמה אלא רק חלק
 64 מועט ו'צדדי' ממנה, הרי זה 'סטרא
 65 דיובלא'. וזהו חמישים שערי
 66 בינה שתי פעמים, חמישים
 67 שערים שמשטר דיובלא,
 68 וחמישים שערים דיובל²⁷
 69 עצמו.
 70 והנה מבואר במקום אחר²⁸
 71 בפירוש נו"ן שערי בינה,
 72 דכמו ששער כפשוטו שער
 73 גשמי הוא פסוף החצר שעל-
 74 ידו יוצאים לחוץ מהחצר, על-
 75 דרך-הזה הוא בנוגע לנו"ן שערי בינה, שהם בדרך-א
 76 תחתונה דבינה, הקרובה ליציאה ממנה שעל-ידם נמשך השכל

(23) ראה תניא פט"ז (כב, סע"א), "הלב הוא ג"כ חומרי כשאר אברים שהם כלי המעשה" ולכן דוקא האהוי"ר שבהתגלות הלב מתלבשים במעשה המצוות להחיותם לפרחא לעילא. וראה סה"מ תש"י שם ס"ע 23. 24) שם קלט, א. 25) ראה זח"ב פג, סע"ב (הובא בפרדס שער יג (שער השערים) פ"ב): "ואי תימא דיובלא ממש אלא מסטרא דיובלא". 26) פרדס שם ספ"ג ואילך - הובא באוה"ת שם. 27) ראה פרדס שם פ"ד בפירוש הכתוב (בהר כה, *) וקדשתם את שנת החמישים שנה, דזה שאומר "שנת החמישים שנה" (ולא שנת החמישים), הוא, לרמז ששנת היובל היא שנה שיש בה חמישים שנה, היינו חמישים שערים דיובל. 28) המשך תער"ב ח"א פקל"ו (ע' רסג). ח"ב ע' אילב. סה"מ תרע"ח ס"ע פו ואילך.

שבת פרשת תולדות, מברכים החודש כסלו ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 במדות כוחות הרגש (דהמשכת השכל במדות הוא יציאה
2 לחוץ מהשכל שהרי 'עולם הרגש' הוא מהות שונה ונפרדת מ'עולם
3 השכל'). ועל-פי-זה יש לומר, שגם חמישים השערים ביובל
4 עצמו הם פמוחין השערים למדות, שהרי מדובר על שערי יציאה
5 ממוחין למדות ודבר זה הוא במוחין
6 השייכים למדות ולא במוחין כפי שהם
7 מצד עצמם, למעלה מכל שייכות
8 למדות אלא שבמוחין אלו
9 מוחין השייכים למדות עצמם שתי
10 דרגות. האחת השערים
11 שמסטרטא דיובלא מצד היובל
12 שהם מקור ממש למדות
13 המהווים מקור ושורש וסיבה למידות
14 בצורה ישירה [ונכמו הטית
15 השכל, כאשר השכל נוטה נטייה
16 רגשית כלשהי שאמנם מדובר בשכל
17 אבל השכל עצמו נוטה לרגש מסוים
18 שכל המטה כלפי חסד ושכל
19 המטה כלפי גבורה²⁸ ובדרגה זו
20 'שערי בינה' הם השערים שבאמצעותם
21 ההשגה השכלית שבכוח הבינה נמשכת
22 למטה ומקבלת נטייה מסוימת, כי
23 בעוד שהשכל עוסק בעיון ובהבנה של
24 הענין עצמו, עדיין אי אפשר לדעת
25 לאיזה כיוון רגשי תהיה הנטייה
26 והמסקנה, ורק לאחר 'פתיחת השער'
27 למעבר לכיוון של מידות הרי אם
28 הנטייה היא לחסד השכל נוטה לזכות
29 ואם הנטייה היא לגבורה השכל נוטה
30 לחובה]. והדרגה השנייה והשערים
31 דיובל עצמו שהם בשכל
32 עצמו שלמעלה מהטיה
33 למדות, ובכל זאת גם בבחינה זו
34 בשכל יש 'שערים' שהם פתחים
35 החוצה, היינו מהשכל אל מחוץ לשכל,
36 כפי שהולך ומבאר, וענין השערים
37 בשכל עצמו שמורה על יציאה
38 לחוץ הוא כי פללות שכל זה [גם לפני הטיתו למדות] הוא
39 שכל ששייך למדות²⁹ בשונה משכל שאינו שייך למדות כלל ולא יורד
40 ונמשך למידות, ולכן גם מבלי שתהיה בו נטייה ממשית של מידה כזו או
41 אחרת, יבו יש 'שערים' המובילים את השכל החוצה אל מחוץ לשכל.

(ה) וממשיך בהמאמר¹¹ עוד ביאור בחמישים
שערי בינה שתי פעמים, שהם
בשני האופנים דמלמטה למעלה ומלמעלה למטה. וכמו
שכתוב³⁰ לך הני הגדולה
והגבורה והתפארת והנצח
וההוד כי כל בשמים
ובארץ, "לך" בגימטריא
נו"ן, ו"כל" בגימטריא
נו"ן³¹, הרי שהמושג חמישים יכול
לבוא בשני אופנים, "לך" או "כל"
וקאי והכוונה היא על ה'
המדות [הגדולה שהיא מידת
החסד גבורה תפארת נצח
והוד שהם עקרי המדות
והמידות הבאות 'יסוד' ומלכות' הם
מידות להעברת והשפעת חמשת
המידות הללו] שכל אחת מהן
כלולה מיו"ד, כך שמספרם הוא
חמישים אלא ש'לך' הוא
השפעה של המידות מלמטה
למעלה, שהאדם התחתון אומר
לקדוש-ברוך-הוא "לך ה' הגדולה..."
ו'כל' הוא השפעה של המידות
מלמעלה למטה מאלוקות
לעולמות. דבצלית המדות
לשרשם, כאשר ישנה העלאה
מלמטה למעלה הם בכיטול,
שאינם תופסים מקום, לך
היינו בטלים אליך ואינם תופסים
מקום לגבי אלוקות. וכשהם
נמשכים מלמעלה למטה
[ועד שנמשכים במדת
היסוד, שעל פי הקבלה היא
המידה המקשרת ומחברת בין
המשפיע והמקבל כנרמז בכתוב כי
כל בשמים ובארץ³², היינו
שההשפעה מ"כל", המידות שבבחינת משפיע, יורדת לעולמות, "בשמים
ובארץ" הם המקבל ששעל-ידי-זה הם נמשכים אחר-כך
במלכות, לך ה' הממלכה גו'י, ואז כשהמידות נמשכות מלמעלה
למטה, הם בבחינת מציאות והשפעתם בעולם ניכרת ורגשה,

(29) וראה המשך תרס"ו ע' רצ, דכללות השכל השייך למדות (גם כמו שהוא למעלה מהטי' למדות), המשכתו מעצם השכל היא ע"י "צמצום עצום". (30) דברי הימים-א כט, יא. וראה סה"מ תר"ל ע' רלג. תרל"ד ע' רפא ואילך. עטר"ת ע' תקסא. ועוד. (31) פרדס שם ספ"ו. שער כג (שער ערכי הכינויים) מערכת כל כלה ומערכת לך. (32) ראה זח"ג רנו, סע"א (ברע"מ).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ויתירה מזו, שהם נרְגְּשִׁים לְמִצִּיאוֹת בְּשָׁלִימוֹת, עַל־דֶּרֶךְ
 2 האמור בדברי עשו ליעקב שאיננו רוצה לקחת ממנו מנחה כי יש לי
 3 כֹּל³³, הרי שהביטוי "כל" מסמל מציאות מושלמת ללא כל חסרון.
 4 וַיֵּשׁ לֹמֵר, דְּכֹמוֹ שְׁבִמּוֹחִין (בִּינָה), עֲנִין שְׁתִּי פְעָמִים
 5 חֲמִישִׁים שביחד הם "מאה שערים"
 6 הוא שְׁתִּי מְדַרְיָגוֹת שְׁנוֹת בעניין
 7 המוחין כאמור לעיל, הַמוֹחִין כְּמוֹ
 8 שְׁשִׁיכִים לְמַדּוֹת (מִסְטָרָא) (מִסְטָרָא)
 9 דְּיוֹבְלָא) וּמוֹחִין מִצַּד־עֲצָמָם,
 10 עַל־דֶּרֶךְ־זֶה הוא גַּם בְּנוֹגַע
 11 לְשִׁתִּי פְעָמִים חֲמִישִׁים
 12 דְּמַדּוֹת, דְּנוֹסָף לְהִבְיָאוֹר
 13 שֶׁהֵם שְׁנֵי אוֹפְנִים מְלֻמָּטָה
 14 לְמַעְלָה וּמְלַמְעָלָה לְמָטָה, על
 15 כל ההבדלים ביניהם, כמבואר לעיל,
 16 יש לומר, יש לומר, שֶׁהֵם גַּם ב'
 17 מְדַרְיָגוֹת בעניין המידות. המדות
 18 כְּמוֹ שֶׁהֵם מִצַּד־עֲצָמָם, עֲנִין
 19 שְׁכוֹלוֹ רַגֵּשׁ וְכֹמוֹ שֶׁהֵם נִמְשָׁכִים
 20 עַל־יְדֵי הַשֶּׁכָּל וְנִיכָר בָּהֶם שִׁמְקוֹרֵם
 21 הוא השכל. וּבְשִׁתִּי הַלְשׁוֹנוֹת
 22 דֶּלֶף וְכֹל, מְרוֹמְזִים שְׁנֵי
 23 הָאוֹפְנִים שְׁבִמּוֹת, הַעֲלָאָה
 24 מְלַמְטָה לְמַעְלָה הַנְּרוֹמָת בִּלְשׁוֹן
 25 "לך" המורה על הביטול וְהַמְשָׁכָה
 26 מְלַמְעָלָה לְמָטָה הַנְּרוֹמָת בִּלְשׁוֹן
 27 "כל" המורה על המציאות (פְּנ"ל),
 28 וְגַם ב' הַמְדַרְיָגוֹת שְׁבִמּוֹת
 29 כפי שהולך ומבאר.
 30 וְהַעֲנִין הוא, דְּשִׁרְשׁ הַמַּדּוֹת
 31 שבסדר התגלות הכוחות של הנפש
 32 בגלוי הם למטה מהשכל הוא
 33 בְּעֵצָם הַנֶּפֶשׁ לְמַעְלָה מִשִּׁרְשׁ
 34 הַשֶּׁכָּל, כמבואר בחסידות שלמידות
 35 יש מעלה על השכל הנובעת מכך שהן
 36 בעצם ביטוי של כוח הרצון שלמעלה
 37 מהשכל (אלא שהרצון הוא עניין כללי
 38 ובמידות הדברים באים בחלוקה
 39 לפרטים) ולכן שכל ניתן לשינוי יותר
 40 בקלות מאשר רגש שבלב שבוּרְךְ כֹּל
 41 בא בתוקף וקשה לשנות אותו אֶלָּא

מְצִיאוֹת, ויתירה מזו, שהם נרְגְּשִׁים לְמִצִּיאוֹת
 בְּשָׁלִימוֹת, עַל־דֶּרֶךְ יש לי כל³³.
 וַיֵּשׁ לֹמֵר, דְּכֹמוֹ שְׁבִמּוֹחִין (בִּינָה), עֲנִין שְׁתִּי
 פְעָמִים חֲמִישִׁים הוא שְׁתִּי מְדַרְיָגוֹת,
 הַמוֹחִין כְּמוֹ שְׁשִׁיכִים לְמַדּוֹת (מִסְטָרָא דְּיוֹבְלָא)
 וּמוֹחִין מִצַּד־עֲצָמָם, עַל־דֶּרֶךְ־זֶה הוא גַּם בְּנוֹגַע
 לְשִׁתִּי פְעָמִים חֲמִישִׁים מְלֻמָּטָה, דְּנוֹסָף לְהִבְיָאוֹר
 שֶׁהֵם שְׁנֵי אוֹפְנִים מְלַמְטָה לְמַעְלָה וּמְלַמְעָלָה
 לְמָטָה, יש לומר, שֶׁהֵם גַּם ב' מְדַרְיָגוֹת. הַמַּדּוֹת
 כְּמוֹ שֶׁהֵם מִצַּד־עֲצָמָם, וְכֹמוֹ שֶׁהֵם נִמְשָׁכִים
 עַל־יְדֵי הַשֶּׁכָּל. וּבְשִׁתִּי הַלְשׁוֹנוֹת דֶּלֶף וְכֹל,
 מְרוֹמְזִים שְׁנֵי הָאוֹפְנִים שְׁבִמּוֹת, הַעֲלָאָה
 מְלַמְטָה לְמַעְלָה וְהַמְשָׁכָה מְלַמְעָלָה לְמָטָה
 (פְּנ"ל), וְגַם ב' הַמְדַרְיָגוֹת שְׁבִמּוֹת.
 וְהַעֲנִין הוא, דְּשִׁרְשׁ הַמַּדּוֹת הוא בְּעֵצָם הַנֶּפֶשׁ
 לְמַעְלָה מִשִּׁרְשׁ הַשֶּׁכָּל, אֶלָּא
 שֶׁהַמְשָׁכָתָן הוא עַל־יְדֵי הַשֶּׁכָּל. וְשְׁנֵי עֲנִינִים
 אֶלָּה - שְׁשִׁרְשׁ הַמַּדּוֹת הוא לְמַעְלָה מִשִּׁרְשׁ
 הַשֶּׁכָּל, וְשֶׁהַמְשָׁכָתָן הַמַּדּוֹת הוא עַל־יְדֵי הַשֶּׁכָּל -
 הֵם בְּכֹל הַמַּדּוֹת. וְהִינוּ, שְׁגַם מַדּוֹת הַשֶּׁכָּלִיּוֹת,
 הֵם בְּעֵצָם הַנֶּפֶשׁ. שְׁלֹכָן, גַּם הַמַּדּוֹת
 הַנּוֹלְדִים מִהַשֶּׁכָּל, אֶפְשָׁר שִׁיְהִי בְּתַקְפָּה גְּדוֹל
 הַרְבֵּה יוֹתֵר מִהַשֶּׁכָּל הַמּוֹלִידִם³⁴. וְעַל־דֶּרֶךְ־זֶה
 לְאִידֶךָ³⁵, שְׁגַם מַדּוֹת הַטְּבָעִיּוֹת שְׁבִמּוֹת, הֵן
 מִתְעוֹרְרוֹת עַל־יְדֵי הַשֶּׁכָּל. וְכִידּוּעַ הָרְאָיָה עַל
 זֶה³⁶ מִמָּה שְׁפָתוֹב³⁷ אֶל יֵרֶךְ לְבַבְכֶם אֶל תִּירְאוּ
 גו', דְּלִכְאוּרָה, הֲרִי הִירְאָה בְּמַלְחָמָה הִיא דְּבָר
 טְבָעִי, וְאִיךָ שְׁיִיךָ צוּי עַל זֶה, אֶל תִּירְאוּ.
 וְהִבְיָאוֹר בְּזֶה, דְּכִינּוֹן שֶׁהַתְעוֹרְרוֹת מַדּוֹת
 הַטְּבָעִיּוֹת הוא עַל־יְדֵי הַשֶּׁכָּל, לְכֵן כְּשִׁשְׁשִׁים
 בַּמִּשְׁחָתוֹ בְּזֶה, כְּדִבְרֵי הָאֱמוּרִים
 בַּמִּשְׁחָתוֹ הַפְּרָשָׁה, "כי ה' אלוֹקִים

פרדס שם. (33) לשון הכתוב - וישלח לג, יא. (34) המשך תער"ב ח"א פרנ"ג (ע' תקיב). (35) בהבא להלן ראה סה"מ תרס"ה ע' כא ואילך. סה"מ ה'תש"ג ע' 77 ואילך. וראה גם המשך תער"ב שם פרנ"ב. (36) לקו"ת ואתחנן ו, ד. סה"מ תרס"ה שם ע' כג. ה'תש"ג שם ע' 78. (37) שופטים כ, ג.

ביאור בדרך אפשר

1 ההולך עמכם להילחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם" לא ירף לְכָבוֹ
 2 וְלֹא יִרְאֵהוּ וְיִפְחַד כָּלֵל וְרַק אִם יִחְשׁוּב עַל כֶּךָ שֶׁהַמַּלְחָמָה הִיא דָבָר
 3 מִפְחֵד אִוִי יִתְעוֹרֵר הַפְחַד בְּלִבּוֹ. וְכִמּוֹ שֶׁכְּתֹב הַרְמַב"ם³⁸ וְכָל
 4 הַמַּתְחִיל לְחָשׁוּב וְלִהְרַהֵר בְּמַלְחָמָה וּמִבְּהִיל עֲצָמוֹ - הֵינּוּ
 5 שְׁחֹשֵׁב מִחֲשׁוֹבוֹת שְׁמַעוֹרוֹת אֶת הַפְחַד
 6 בְּלִבּוֹ עוֹבֵר בְּלֹא-תַעֲשֶׂה, 1
 7 שְׁנֹאמַר אֵל יִרְךָ לְבַכְּכֶם אֵל
 8 תִּירָאוּ גו', דָּגַם יִרְאֶה טְבַעִית
 9 לַמְרוֹת שֶׁהִיא קִיּוּמַת בְּאֵד מִצַּד עֲצֵמוֹ
 10 וְאִין צוֹרֵךְ בַּהֲתַבּוֹנָנוֹת עֲמוּקָה וְאוֹרוּכָה
 11 כְּדִי 'לְהוֹלִיד' אוֹתָהּ מִתְעוֹרְרַת
 12 בְּפוּעֵל, בְּאוֹפֵן הַנִּיכָר וְנוֹרָשׁ וּפּוֹעֵלֶת
 13 לְשִׁמְחָשׁוּב וּמִהְרַהֵר בָּהּ וְנִמְצָא
 14 שֶׁבְּכָל אֹפֵן הַתְּעוֹרוֹרוֹת הַמִּידוֹת הִיא עַל
 15 יְדֵי הַשֶּׁכֶל.
 16 וְהַטַּעַם לָזֶה (שֶׁגַם הַתְּעוֹרוֹרוֹת
 17 מִדּוֹת הַטְּבַעִיּוֹת הִיא דְּוָקָא
 18 עַל-יְדֵי הַשֶּׁכֶל) הִיא, כִּי שָׂרֵשׁ
 19 הָאָדָם הִיא בְּתִיקוֹן הִיא 'עוֹלָם
 20 הַתִּיקוֹן' כְּזֹכֵר לְעֵיל גִּבְיֵי הַהַבְדֵּל בֵּין
 21 שׁוֹרֵשׁ יַעֲקֹב לְשׁוֹרֵשׁ עֵשׂוֹ [דְּשָׂרֵשׁ
 22 הַבְּעַלְיָחִיִּים הִיא בְּתַהוּ,
 23 שֶׁלְמַעֲלָה מִתִּיקוֹן וְשָׂרֵשׁ הָאָדָם
 24 הִיא בְּתִיקוֹן], וּבְעוֹלָם
 25 הַתִּיקוֹן הָעֵינָקֵר הִיא הַמּוֹחִין,
 26 וּבֵהֶם יֵשׁ יוֹתֵר אֹרֵךְ אֱלוּקֵי מַאֲשֵׁר
 27 בְּמִידוֹת (וּכְמִבּוֹאֵר בְּחִסְדֵי שׁוֹר אֶחָד
 28 הַסִּיבּוֹת לְכַךְ שֶׁהַמִּידוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת
 29 נִקְרָאוֹת "זַעֲרֵי אֲנַפִּין", פְּנִים זַעֲרִיּוֹת, כִּי
 30 בִּיחַס לְמוֹחֵן יֵשׁ בְּמִידוֹת אֹרֵךְ מוּעַט
 31 וּמְצוּמָצֵם וְגַם הַמִּדּוֹת דְּתִיקוֹן
 32 הֵם עַל-פִּי הַמּוֹחִין כִּשְׁם שְׂבֵאֵד
 33 טַבְעוֹ שֶׁהוּמָה שְׁלִיט עַל הַלֵּב. וְהַגַּם
 34 שֶׁגַם בְּתִיקוֹן שָׂרֵשׁ הַמִּדּוֹת
 35 הִיא לְמַעַלָּה מִשָּׂרֵשׁ הַמּוֹחִין,
 36 דְּאֶבְיָ וְאֶמְאָ בְּמִזְלָא אֲתַפְלִילוּ, וְזַעֲרֵי-אֲנַפִּין עֲבַתִּיקָא אֶחֱדִיד
 37 וְתַלְיָא³⁹, כְּמִבּוֹאֵר בְּחִסְדֵי שֶׁהַחֲכֵמָה נִקְרָאת "אֲב" וְהַבִּינָה נִקְרָאת "אֵם"
 38 (וְכֵמָה טַעֲמִים בְּרַבֵּר, וְאֶחָד מֵהֶם שֶׁהַחֲכֵמָה הִיא הַנְּקוּדָה הָרֵאשׁוֹנִית שֶׁל הָרַעֲיוֹן
 39 הַשֶּׁכֶלִי וְהַבִּינָה הִיא הַהֲתַרְחַבּוֹת וְהַהֲסַתְּעוּפוֹת שֶׁלוֹ, כִּשְׁם שֶׁהָאֵב מִשְׁפִּיעַ אֶת
 40 הַנְּקוּדָה שֶׁמִּמֶּנָּה הוֹוֵלֵד מִתְפַּחֵת וְהַהֲתַפְחָחוֹת הִיא עַל יְדֵי הָאֵם וְכֵן הַלִּידָה/
 41 שֶׁל הַמִּידוֹת מֵהַשֶּׁכֶל הִיא בַּעֲיַקֵּר עַל יְדֵי הַבִּינָה הַנִּקְרָאת "אֵם הַבְּנִיִּים") וְהַחֲכֵמָה
 42 וְהַבִּינָה, הָאֵב וְהָאֵם, כְּלוּלוֹת בְּבַחֲנֵית מוֹל הַעֲלִיּוֹן שֶׁהִיא בְּחִינָה בְּמוֹחִין
 43 הַעֲלִיּוֹנִים ("מוֹחָא סְתִימָא" שֶׁלְמַעֲלָה מֵהַתְּגַלּוֹת). אֲבָל הַמִּידוֹת, הַנִּקְרָאוֹת

ביאור בדרך אפשר

44 "זַעֲרֵי אֲנַפִּין" תְּלוּיּוֹת בְּ"עַתִּיקָא", בְּחִינַת "עַתִּיק יוֹמִין" שֶׁהִיא בְּחִינָה בְּכַתֵּר
 45 עֲלִיּוֹן שֶׁלְמַעֲלָה מֵהַמוֹחִין, וְנִמְצָא שְׁשׁוֹרֵשׁ הַמִּידוֹת נַעֲלָה מְשׁוֹרֵשׁ הַמוֹחִין, אֲבָל
 46 מְפַל־מְקוֹם הַמְּשַׁכְּתָן הַהֲתַגְלוֹת שֶׁל הַמִּידוֹת כְּפוּעֵל הִיא עַל-יְדֵי
 47 הַמּוֹחִין וְכִפִּי שֶׁהוֹדֵגֵשׁ לְעֵיל שֶׁאֲפִילוֹ הַמִּידוֹת הַטְּבַעִיּוֹת הַקִּיּוּמַת בְּאֵד
 48 מִטַּבְעוֹ בְּאוֹת לִידֵי גִילּוֹי רַק עַל יְדֵי
 49 הַשֶּׁכֶל. וְכֵל-שֶׁכֵן שֶׁהַדְּבָרִים נְכוּנִים לְגַבֵּי
 50 מִידוֹת, הַהֲתַהוּוֹת וְהַלִּידָה' שֶׁלָּהֵן הִיא
 51 עַל-יְדֵי הַשֶּׁכֶל. דְּמַתְחִילוּקִים בֵּין
 52 מִדּוֹת דְּתַהוּ לְמִדּוֹת דְּתִיקוֹן
 53 הִיא, שֶׁכֵן נִזְכֵּר לְעֵיל שְׁבַתוֹהוּ הָעֵינָקֵר
 54 הֵם הַמִּידוֹת וּבְתִיקוֹן הָעֵינָקֵר הֵם הַמוֹחִין
 55 וְזִמָּה נִזְכֵּר הַבְּדֵל מֵהוֹתִי בְּאוֹפֵי הַמִּידוֹת
 56 שֶׁבְּכָל אֶחָד מֵהֶם, כִּךְ שְׁבַתִּיקוֹן הַתְּגַלּוֹת
 57 הַמִּידוֹת הִיא עַל יְדֵי הַשֶּׁכֶל, כִּינֵן
 58 שְׁבַתוֹהוּ נִתְּגַלּוֹ הַמִּדּוֹת כְּמוֹ
 59 שֶׁהֵן מִצַּד שָׂרֵשׁ בְּכַתֵּר בְּחִינַת
 60 'כַּתֵּר עֲלִיּוֹן' שֶׁלְמַעֲלָה מֵהַמוֹחִין, כִּשְׁם
 61 שְׁבַגְשֵׁמִיּוֹת הַכַּתֵּר הוּא מַעַל הָרֵאשׁ
 62 [דְּזַהוּ אֶחָד הַבִּיאוֹרִים בְּזָה
 63 שֶׁהַסְּפִירוֹת דְּתַהוּ הֵינּוּ בְּכַחֲנִינַת
 64 כְּתָרִים⁴⁰ כְּמִבּוֹאֵר בְּתוֹרַת הַקְּבֵלָה
 65 שְׁבַתוֹהוּ הַמִּידוֹת הֵם בְּתוֹקֵף רַב גַּם
 66 מִשׁוּם שֶׁלֹא הִיּתָה הַתְּכַלּוֹת' שֶׁל
 67 הַמִּידוֹת זֹו בּוֹו אֵלָא כֹּל אֶחָד הִיּתָה
 68 'כַּתֵּר' בְּפְנֵי עֲצָמוֹ], וּמִדּוֹת דְּתִיקוֹן
 69 הֵם עַל-פִּי הַמּוֹחִין⁴¹ וְהַתּוֹקֵף
 70 וְהַתּוֹקֵף שֶׁלָּהֵם תְּלוּי בְּחַבְנָה וְהַכֹּהֵר
 71 בְּמוֹחִין, וְכְּמִבּוֹאֵר בְּחִסְדֵי שֶׁלָּהֵן
 72 הָאֵבָה לְאֱלוּקוֹת תְּלָךְ וְתַגְדֵּל כֹּכֵל
 73 שֶׁהָאֵדָם יַעֲמִיק לְהַתְּבַנּוֹן וְכֵן מִצִּינּוּ גַם
 74 בְּאֵבָה אוֹ שְׂנֵאָה כְּעִנְיַיִן הָעוֹלָם הַזֶּה.
 75 וּמִזָּה מִכֵּן שֶׁבְּעוֹלָם הַתִּיקוֹן הָעֵינָקֵר
 76 הוּא הַמוֹחִין וְהֵם הַמְּעוֹרְרִים וּמְכוּוֹנִים
 77 אֶת הַמִּידוֹת נִשְׁתַּלְשַׁל גַּם בְּאָדָם
 78 שֶׁשָּׂרֵשׁוּ הוּא בְּתִיקוֹן,
 79 שֶׁהַמִּדּוֹת שֶׁלוֹ (גַּם מִדּוֹת הַטְּבַעִיּוֹת) הֵם עַל-פִּי הַשֶּׁכֶל וְכִפִּי
 80 שְׁנַתְּבֵאֵר לְעֵיל.
 81 וְהַחֲחִילוּק הַהַבְדֵּל בֵּין מִדּוֹת טְבַעִיּוֹת לְמִדּוֹת שְׁכָלִיּוֹת הוּא, כִּי
 82 לְכַאוּרָה תְּמוּהָ, אִם גַּם מִידוֹת טְבַעִיּוֹת מִתְּעוֹרוֹרוֹת וְכַאוּת לִידֵי גִילּוֹי דּוּוּקָא עַל
 83 יְדֵי הַשֶּׁכֶל מֵהַהַבְדֵּל בֵּין מִידוֹת טְבַעִיּוֹת לְמִידוֹת שְׁכָלִיּוֹת, אֵלָא הַהַבְדֵּל הוּא
 84 שֶׁבְּמִדּוֹת שְׁכָלִיּוֹת (הַגַּם שֶׁשָּׂרֵשׁוּ הוּא בְּעֵצֵם הַנֶּפֶשׁ לְמַעַלָּה
 85 מִהַשֶּׁכֶל כִּי כֹּל הַמִּידוֹת, מִכֵּל סוּג, נִזְכֵּר מְשׁוֹרֵשׁ נַעֲלָה שֶׁלְמַעֲלָה מֵהַשֶּׁכֶל,
 86 בְּכָל זֹאת בְּמִידוֹת שְׁכָלִיּוֹת שֶׁאוֹפֵן הַהֲתַהוּוֹת שֶׁלָּהֵן הוּא עַל יְדֵי הַתְּבַנּוֹנוֹת

(38) ה' מלכים ס"ז. (39) זח"ג רצב, א. (40) ראה ע"ח שער ז (שער מטי ולא מטי) פ"א. (41) המשך תערי"ב שם פרנ"ז (ע' תקס).

ביאור בדרך אפשר

1 (שכלית) נְרָגַשׁ בְּעֵיקַר שְׁהֵם מְדוּת שֶׁל אָדָם (מְדוּת דְּתִיקוֹן וּכְמוֹר לְעִיל שְׁשׁוֹרשׁ הָאָדָם הוּא מְעוּלָם הַתִּיקוֹן וְשׁוֹרשׁ הַבְּהֻמוֹת הוּא מְעוּלָם הַתְּהוּהוּ, וּמִדּוּת שְׁכָלִית הֵן 'מִדּוּת אֲנוּשִׁית') שְׁעֵיקְרוּ שֶׁל הָאָדָם הוּא מוֹחִיץ וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַטְּבִיעַ בְּאָדָם אֵת הַתְּכוּנָה שְׁמוּחָו יִהְיֶה שְׁלִיט עַל לִבּוֹ. בְּנִיגוּד לְבַהֲמָה שְׁעֵיקְרָה הוּא מִמִּדּוּת, וְהַשְׁכָּל שֶׁלָּה נִשְׁלַט עַל יַדִּי מִמִּדּוּת, וּבְמִדּוּת טְבַעִיּוֹת (הַגֵּם שֶׁהַתְּעוֹרְרוֹתָן הוּא עַל-יַדִּי הַשְׁכָּל שֶׁהוּא הַמְּבִיא אוֹתָן לִידֵי גִלְיוֹן וּלְמַעֲשֵׂה גַם הַפְּעוּלָה שֶׁל מִדּוּת אֵלוֹ הִיא עַל פִּי הַשְׁכָּל) נְרָגַשׁ בְּעֵיקַר הַנְּפֶשׁ הַשְּׂרָשׁ שֶׁלָּהֶם בְּעֵצָם הַנְּפֶשׁ שֶׁלְמַעַלָּה מִשְׁכָּל. וְיֵשׁ לוֹמַר, שֶׁבְּב' הַלְּשׁוֹנוֹת 'לְךָ' וְכָל מְרוֹמְזִים גַּם שְׁנֵי הַסּוּגִים שֶׁבְּמִדּוּת (מְדוּת טְבַעִיּוֹת וּמִדּוּת שְׁכָלִית). וְהַעֲנִין הוּא, דְּזָה שְׁנִתְבָּאָר לְעִיל שֶׁהַמְּדוּת כְּמוֹ שֶׁהֵן בְּשָׂרְשָׁן הֵן בְּכִיטוּל, לְךָ, הַפְּנֹנָה הִיא (בְּעֵיקַר) לְזָה שֶׁשְׂרָשׁ הַמְּדוּת הוּא בְּכֶתֶר (וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה בְּאָדָם, זֶה שֶׁשְׂרָשׁ הַמְּדוּת הוּא בְּעֵצָם הַנְּפֶשׁ), דְּכִינּוֹן שֶׁהַכְּתֶר הוּא מוֹבְדָל מִכָּל הַסְּפִירוֹת, לְכֵן כְּשֶׁהַסְּפִירוֹת (הַמְּדוּת וְהַמּוֹחִיץ) כְּלוּלוֹת בְּכֶתֶר, הֵן בְּהַעֲדָר הַמְּצִיאוֹת. מִה-שְׂאִין-כֵּן בְּנוֹגַע לְזָה שֶׁהַמְּדוּת נִמְשָׁכוֹת מִהַשְׁכָּל, כִּינּוֹן שֶׁהַשְׁכָּל הוּא עֵילָה לְמִדּוּת, לְכֵן גַּם כְּשֶׁהַמְּדוּת כְּלוּלוֹת בְּשְׁכָל, הֵן בְּכַחֲיַנְתָּ מְצִיאוֹת. וְעַל-פִּי-זֶה יֵשׁ לוֹמַר, שֶׁמְּדוּת הַטְּבַעִיּוֹת, שֶׁנְרָגַשׁ בְּהֵם שֶׁשְׂרָשָׁן הוּא בְּעֵצָם הַנְּפֶשׁ, שְׂיִיכִים לְלֶךָ, וּמִדּוּת הַשְׁכָּלִית שְׂיִיכִים לְכָלִי⁴².

21 (ו) וְזָהוּ הַקְּשֶׁר וְהַשְׂיִכּוֹת דְּוִימְצָא מִזָּה שְׂעָרִים לְוִיזְרַע יִצְחָק, וְזָהוּ הַכַּחֲשׁוֹת דְּנְפֶשׁ הַכַּחֲשׁוֹת דְּנְפֶשׁ הַבְּהֵמִית (וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה בְּעֵשִׂית הַמְּצוֹת), כִּי הַמְּדוּת דְּנְפֶשׁ הַאֱלֹקִית שֶׁשְׂרָשָׁה בְּתִיקוֹן הֵם בְּמִדְיָה וְהַגְּבֻלָּה לְפִי הַשְׁכָּל, הַמּוֹחִיץ וְהַמִּדּוּת), דְּכִינּוֹן הַשְׁכָּל, וְאִיכוֹת וְאִיכוֹת נִקְבְּעִים לְפִי אִיכוֹת וְאוֹפֵן הַתְּכוּנָה שְׁכָלִית

ביאור בדרך אפשר

38 מְכָל הַסְּפִירוֹת, לְכֵן כְּשֶׁהַסְּפִירוֹת (הַמְּדוּת וְהַמּוֹחִיץ) שֶׁהֵם הַמְּרַכִּיבִים הַעֵיקָרִים שֶׁל הַסְּפִירוֹת) כְּלוּלוֹת בְּכֶתֶר, הֵן בְּהַעֲדָר הַמְּצִיאוֹת וּבְכִיטוּל. מִה-שְׂאִין-כֵּן בְּנוֹגַע לְזָה שֶׁהַמְּדוּת נִמְשָׁכוֹת מִהַשְׁכָּל וּבְכָל אֹפֶן גַּם הַמִּדּוּת שֶׁלָּה מִתְהוּוֹת מִהַשְׁכָּל מִתְגַּלּוֹת עַל יַדִּי הַשְׁכָּל, כִּינּוֹן שֶׁהַשְׁכָּל הוּא עֵילָה סִיבָה וּמְקוֹר לְמִדּוּת, לְכֵן גַּם כְּשֶׁהַמְּדוּת כְּלוּלוֹת בְּשְׁכָל לְפָנֵי הַתְּגַלּוֹת שֶׁלָּהֶם בְּתוֹר מִדּוּת, הֵן בְּכַחֲיַנְתָּ מְצִיאוֹת בְּפָנֵי עֲצָמָה. וְעַל-פִּי-זֶה יֵשׁ לוֹמַר, שֶׁמְּדוּת הַטְּבַעִיּוֹת, שֶׁנְרָגַשׁ בְּהֵם שֶׁשְׂרָשָׁן הוּא בְּעֵצָם הַנְּפֶשׁ, מֵאַחַר שֶׁהַתְּהוּוֹת שֶׁלָּהֶם הִיא לֹא עַל יַדִּי הַמּוֹחִיץ אֵלָּא הֵן קִיּוּמוֹת בְּאָדָם מִטְּבַעוֹ שְׂיִיכִים לְלֶךָ, הַמּוֹרָה עַל הַכִּיטוּל וּמִדּוּת הַשְׁכָּלִית שְׁכָל הַתְּהוּוֹת הִיא מִהַמּוֹחִיץ שְׂיִיכִים לְכָלִי⁴² הַמּוֹרָה עַל הַשְּׁלִימוֹת שֶׁל הַמְּצִיאוֹת.

59 (ו) וְזָהוּ הַקְּשֶׁר וְהַשְׂיִכּוֹת דְּוִימְצָא מִזָּה שְׂעָרִים לְוִיזְרַע יִצְחָק, שֶׁלְפִי הַתְּכוּן הַפְּנִימִי פִירוּשׁוֹ זְרִיעַת הַתְּלַבְּשׁוֹת וְהַשְּׁפַעָה שֶׁל הַכַּחֲשׁוֹת דְּנְפֶשׁ הַאֱלֹקִית בְּנְפֶשׁ הַבְּהֵמִית (וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה בְּעֵשִׂית הַמְּצוֹת שֶׁגַם הִיא נִקְרָאת 'זְרִיעָה' עַל שֵׁם הַתְּלַבְּשׁוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂה הַמְּצוּת בְּדַבְרִים גְּשָׁמִים שֶׁהִיא יִרְדָּה צוֹרֵךְ עֲלֶיהָ כְּדִי 'לְהַצְמִיחַ' תּוֹסַפַּת אֹרֶךְ אֲלוֹקִי, כְּמִבּוֹאָר לְעִיל בְּתַחֲלִיל הַמַּאמֵר), כִּי הַמְּדוּת דְּנְפֶשׁ הַאֱלֹקִית שֶׁשְׂרָשָׁה בְּתִיקוֹן וּבְעוֹלָם הַתִּיקוֹן הַעֵיקָר הוּא הַמּוֹחִיץ הֵם בְּמִדְיָה וְהַגְּבֻלָּה לְפִי הַשְׁכָּל, וְאִיכוֹת וְאִיכוֹת נִקְבְּעִים לְפִי אִיכוֹת וְאוֹפֵן הַתְּכוּנָה שְׁכָלִית

(42) בסה"מ תרס"ה ע' רמט, דבשכל ומדות לאחרי שנולדה המדה היא נשארת בקיומה גם כשהשכל מסתלק ממנה [כי שכל ומדות הם עילה ועלול, ולאחרי שכבר נמצא העלול יכול להיות גם בלא העילה], משא"כ בענינים שנמשכים מהרצון*, כשמסתלק הרצון מתבטלים הדברים שנמשכים ממנו. ועפ"ז, השייכות דשתי ההמשכות דמדות (המשכתן ממוחין והמשכתן מכתר) ל"לך" ו"כל" היא גם לאחרי שנמשכו ממקורם. דבהמשכת המדות משכל - לאחרי שנמשכו הם מציאות, "כל", ובהמשכתן מכתר (רצון), גם לאחרי שנמשכו אינם מציאות, "לך".

(* בתרס"ה שם מדבר בענין רצון ושכל. אבל לכאורה כן הוא בכל הענינים הנמשכים מרצון - ראה המשך תערוב"ב ח"א פמ"ט (ע' 19) דכשסתלק הרצון מתבטלת הפעולה (איזו פעולה שתהי').

שבת פרשת תולדות, מברכים החודש כסלו ה'תשכ"ו

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 והמדות דנפש הבהמית ששרשה בתוהו ובעולם התוהו עיקר
2 הוא המידות הם בתוקף בלתי מוגבל, כי בתוהו המוחין לא מהווים
3 את המידות ולא שולטים על המידות ועל-ידי זריעת המדות דנפש
4 האלקית במדות דנפש הבהמית - והחיבור ביניהם נמשכים
5 מאה שערים, שתי פעמים
6 חמישים, מדות דתיקון
7 ומדות דתוהו שמספר כל אחד
8 מהם הוא חמישים כי עיקר המידות הם
9 חמש (חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד)
10 וכל אחת מהן כלולה מכל עשר
11 הספירות.
12 ויש לומר, דמה שכתוב
13 וימצא מאה שערים, והכתוב
14 מדייק ואומר "וימצא" דמציאה
15 היא שלא לפי ערך העבודה
16 אלא דבר שבא לאדם בלי יחס למידת
17 ההשקעה והמאמץ מצידו הוא פי
18 המדות דהנשמה של האדם הם
19 באין-ערוף ללא כל יחס והשוואה
20 לגבי שרשם⁴³, המדות
21 העליונות דתיקון, ומכל-שכן
22 המדות דנפש הבהמית
23 (שהמדות שלהם הם בתאוות
24 עולם הזה) שהם בוודאי באין-
25 ערוף לגבי שרשן במדות
26 דתוהו שהם מידות של אלוקות.
27 ולכן, המשכת המאה
28 שערים, מדות דתיקון ומדות
29 דתוהו, שירדו ויפעלו בנפש האדם
30 כפי שהיא למטה בעולם הזה ומלוכשת
31 בגוף גשמי ומתעסקת ב'כירור' הנפש
32 הבהמית על-ידי שהמדות
33 דנפש האלקית מבררים
34 מערנים ומזככים ומעלים את המדות
35 דנפש הבהמית, הוא מציאה
36 דבר שמושג שלא לפי ערך
37 העבודה⁴⁴ והעבודה מצד עצמה לא
38 מסוגלת לפעול התגלות כזאת.
39 ז) וממשיך הפתוב ואומר בסיום

הפסוק ויברכהו ה', שהוא למעלה יותר היינו ברכה נעלית יותר
גם מוימצא מאה שערים ובכך מיושבת השאלה שנשאלה בתחילת
המאמר על איזו ברכה מדובר. ויובן זה בהקדים דאימא מובא
במדרש⁴⁵ אין הקב"ה מעלה את האדם לשררה עד שבודק
ובוחן אותו וכו', וכן אמה
מוצא באינו אברהם, נסוה
הקב"ה עשר נסיונות ועמד
בהן ואחר-כך ברכו והעלה אותו
לגדולה, שנאמר⁴⁶ וה' ברוך את
אברהם בכל, וכן יצחק נסוה
בימי אבימלך ועמד בנסיונו
ואחר-כך ברכו והעלה גם אותו
לגדולה, שנאמר ויזרע יצחק
בארץ ההיא ויברכהו ה'.
ומבאר ה'צמח צדק'⁴⁷ בענין
וה' ברוך את אברהם בכל,
שהיא, כאמור, הברכה המיוחדת
שאברהם זכה לה לאחר שעמד
בניסיונות ד'כל' שבו נתברך אברהם
"בכל" הוא פנימיות הפתח,
הדרגה היותר גבוהה ועמוקה בבחינת
'כתר עליון' שבבחינה זו, אין
אתערוותא דלתתא מגעת
לשם, ובעוד שבודך כלל
"באתערוותא דלתתא אתערוותא
דלעילא", כלשון זוהר, וכאשר האדם
מתעורר מלמטה, הדבר גורם שתושך
ותושפע לו השפעה והתעוררות מסוג
זה מלמעלה, הרי בדרגות גבוהות
באלוקות כפנימיות הכתר, ההמשכה
שלהן למטה לא תלוייה בעבודת האדם
כי ה'אתערוותא דלתתא' לא יכולה
לגעת' בדרגות גבוהות כל כך
ולאחרי שעמד אברהם בעשר
נסיונות פגוד עשר ספירות
שבהן שרף אתערוותא
דלתתא, כי בדרגות אלה עבודת
האדם כן 'וגעת' אזי ברכו בכל,
פנימיות הפתח כי לאחר שאברהם

43 ראה בארוכה אגה"ק ס"ו בפירוש הכתוב ואנכי עפר ואפר, שמדת החסד דאצילות שהאירה בנשמתו של אברהם אינו כמו שהיתה מלוכשת בגופו היא באין-ערוך לגבי החסד דאצילות, כמו שהאפר אין לו דמיון וערך אל מהות העץ. 44 וע"ד וימצא מאה שערים בפשטות, מאה פעמים מכפי ששיערו. 45 במדבר"ר פט"ו, יב. 46 חיי שרה כד, א. 47 אוה"ת וירא כרך ד תשעט, סע"א. וראה בארוכה ד"ה ואברהם זקן התשל"ז (תו"מ סה"מ חשון ע' ש ואילך).

ביאור בדרך אפשר

1 עשה בשלימות את מה שתלוי בו הוא זכה לקבל מלמעלה המשכות נעלות
 2 שעבודתו מצד עצמה לא יכולה לעורר ולהמשיך. וְעַל-פִּי־זֶה יֵשׁ לֹמֵר
 3 גַּם בְּנוֹגַע לְוַיְבָרְכֵהוּ ה' שְׁנֹאֲמַר בְּיִצְחָק לְאַחֲרֵי שְׁעָמֵד
 4 בְּנִסְיוֹנוֹ, לאור דברי המדרש שמשווה בין אברהם ויצחק לעניין זה
 5 שְׁוַיְבָרְכֵהוּ ה' הִיא בְּרָכָה
 6 וְהַמְשָׁכָה מִמְקוֹם שְׁאִין
 7 אֲתַעְרוֹתָא דְלִתְמָא מַגְעַת לְשֵׁם
 8 והיא השפעה והמשכה נעלית במיוחד,
 9 למעלה מהספירות. וְזוּהִי הַהוֹסְפָה
 10 דְוַיְבָרְכֵהוּ ה' עַל וַיִּמְצָא מֵאָה
 11 שְׁעָרִים, דְוַיִּמְצָא מֵאָה שְׁעָרִים
 12 הוּא הַמְשָׁכָה שְׁעַל-יְדֵי
 13 אֲתַעְרוֹתָא דְלִתְמָא⁴⁸, אֲלֵא
 14 שְׁהַמְשָׁכָה הִיא שְׁלֵא לְפִי
 15 עָרְף הָאֲתַעְרוֹתָא דְלִתְמָא
 16 'צמיחה' באופן של מציאה שלא לפי
 17 ערך הזריעה. וְלִכֵּן נֹאֲמַר וַיִּמְצָא
 18 מֵאָה שְׁעָרִים, והכתוב מדייק
 19 ואומר "וימצא" ומייחס את המציאה
 20 וההישג הזה ליצחק, להורות שְׁיִצְחָק
 21 מֵצָא אוֹתָם עַל-יְדֵי
 22 הָאֲתַעְרוֹתָא דְלִתְמָא שְׁלוֹ וְזֶה
 23 ההסבר מדוע ב'צמיחה' זו לא נאמר
 24 שהיא מאת ה', כפי שעלתה השאלה
 25 בתחילת המאמר, כי אף שבוודאי גם
 26 ברכה זו באה מאת ה', כיוון שהגורם
 27 אותה הוא עבודתו של יצחק
 28 ב"אתערותא דלתתא" נאמר בה
 29 "וימצא". וְלֹאֲחֲרֵי־זֶה אוֹמַר
 30 וַיְבָרְכֵהוּ ה' — בְּרָכָה
 31 וְהַמְשָׁכָה מִלְמַעְלָה מִצַּד-
 32 עֲצָמָה, שלא נגרמת ומתעוררת על
 33 ידי "אתערותא דלתתא" שהרי היא
 34 ברכה ממקור נעלה ביותר
 35 שה"אתערותא דלתתא" אינה מגעת
 36 לשם וַיְבָרְכֵהוּ ה'⁴⁹.
 37 וּמְמַשִּׁיף הַכְּתוּב בַּפְּסוּק הַבֵּא
 38 ומתאר דרגת נוספת בהצלחה וב'צמיחה' של יצחק וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלְךְ
 39 הַלֹּחַף וַיִּגְדַּל עַד כִּי גָדַל מְאֹד, שְׁאוֹמַר פֶּאֶן הַלְשׁוֹן גָּדַל ג'

ביאור בדרך אפשר

פְּעָמִים "ויגדל", "הלוך וגדל" ו"גדל מאד". וַיֵּשׁ לֹמֵר, שְׁג'
 הַגְּדוּלוֹת הַמְּנוּיֹת בַּפְּסוּק זֶה הֵם כְּנֶגֶד ג' הַעֲנִינִים דְוַיִּזְרַע וַיִּמְצָא
 וַיְבָרְכֵהוּ שַׁבְּסוּק הַקּוֹדֵם וְהֵם דּוּמִים וּמְקַבְּלִים לָהֶם, כְּפִי שֶׁהוֹלֵךְ וּמִפְּרֹט
 אֵת שְׁלוֹשֶׁת הַעֲנִינִים שֶׁלְמַעֲשֵׂה אֲמוּרִים בְּשֵׁנֵי הַפְּסוּקִים. וַיִּגְדַּל הָאִישׁ
 הִיא הַהֲמַשְׁכָּה הַבָּאָה מִלְמַעְלָה
 שְׁלִפִי עָרְף הָאֲתַעְרוֹתָא
 דְלִתְמָא (וַיִּזְרַע) מִצַּד הָאֲדָם,
 יִצְחָק, שְׁבִכְלָלוֹת הִיא הַמְשָׁכָה
 אוֹר הַמְּמַלֵּא הָאוֹר הָאֲלוּקִי שְׁיִוֵּר
 לַעֲלוּמוֹת וּמִתְלַבֵּשׁ בְּנִבְרָאִים בְּכָל אֶחָד
 לְפִי עֲנִינֵי וּמְהוֹתוֹ, כְּשֶׁם שֶׁהִנְשֵׁמָה
 מִתְלַבֵּשֶׁת בְּכָל אֶחָד מֵאֲבָרֵי הַגּוּף
 בְּהִתְאֵם לְתַכּוּנֹתָיו הַמְּסוּיָמוֹת, וְהוּא
 הַנְּקָרָא בּוֹהֵר "אוֹר הַמְּמַלֵּא כָל עֲלָמִין".
 וַיִּלְךְ הַלֹּחַף וַיִּגְדַּל הִיא
 הַהֲמַשְׁכָּה שְׁלֵא לְפִי עָרְף
 הָאֲתַעְרוֹתָא דְלִתְמָא (וַיִּמְצָא),
 שְׁבִכְלָלוֹת הוּא הַמְשָׁכָה אוֹר
 הַסּוֹכֵב הָאוֹר הָאֲלוּקִי הַמְּאִיר בְּעוֹלָם
 בִּדְרוֹךְ 'מְקִיף' לֵאל הַתְּלַבְּשׁוֹת פְּנִימִית
 וְהוּא אוֹר בְּלִי גְבוּל הַנְּקָרָא בּוֹהֵר "אוֹר
 הַסּוֹכֵב כָּל עֲלָמִין". וְלִכֵּן נֹאֲמַר
 הַלֹּחַף וַיִּגְדַּל, דְּעֲנִין הַהֲלִיכָה
 הַמּוֹרָה עַל עֲלִיָּה וְהַתְּקַדְמוֹת בְּלִתִּי
 פּוֹסְקָת הִיא בְּאוֹר הַסּוֹכֵב
 שְׁלִמְעֵלָה מְהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת⁵⁰
 הִינּוּ לְמַעְלָה מְאוּר הַמְּמַלֵּא שְׁבֵא
 וְיִוֵּרד בְּצוּרָה הַרְוֵגָתִית כְּשֶׁלְשַׁלֵּת שֶׁל
 טְבַעוֹת הָאֲחָחוֹת זֶה בּוֹז. גְּדַל מְאֹד
 הִיא הַהֲמַשְׁכָּה מִמְקוֹם שְׁאִין
 אֲתַעְרוֹתָא דְלִתְמָא מַגְעַת לְשֵׁם
 (וַיְבָרְכֵהוּ ה'), דְּבִכְלָלוֹת הוּא
 הַמְשָׁכָה הַעֲצָמוֹת עֲצֻמוֹתוֹ
 וּמְהוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלְמַעְלָה
 גַּם מְאוּר ה"סוֹכֵב". וְלִכֵּן נֹאֲמַר
 בִּיחַס ל'צִמְיָחָה' שְׁכַתּוּצָא מִהַהֲמַשְׁכָּה
 הוּו גְּדַל מְאֹד, דְּאֲמַתִּית עֲנִין
 הַבְּלִי-גְבוּל (מְאֹד) הוּא בְּעֲצָמוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ.
 הַבְּלִי-גְבוּל (שַׁעַל כֵּךְ נֹאמַר הַבִּיטוּי מְאֹד) הוּא בְּעֲצָמוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ
 שְׁהוּא בְּלִי גְבוּל אֲמִיתִי, בְּעֵצִם וּבִאֲפוֹן מוֹחַלֵּט וְלֹא רַק יַחֲסִית לְדְרוּגוֹת אַחֲרוֹת.

(48) ועפ"ז מובן מה שבמדרש שבהערה 45 מעתיק "ויזרע יצחק בארץ ההיא ויברכהו ה'", ומשמייט "וימצא גו' מאה שערים" - כי רק ל"ויברכהו ה'" הוצרך להיות קדימת "עמד בנסיונו" (שלימות העבודה, שרק אז נמשכת האתעדל"ע מלמעלה), משא"כ "וימצא מאה שערים." (49) וע"ד החילוק בין "וימצא מאה שערים" ל"ויברכהו ה'" בפשטות, דזה שהשדה עשתה מאה פעמים מכפי ששיערו הוא צמיחת התבואה הבאה מהזריעה, אלא שהצמיחה היא מאה פעמים ככה (אתעדל"ע הבאה ע"י אתעדל"ת, אלא שההמשכה היא שלא לפי ערך האתעדל"ת), משא"כ זה שהתבואה נתיקרה ומכרה בדמים יקרים - הו"ע בפ"ע (אתעדל"ע שמצד עצמה). (50) ראה תו"א וישב ל, סע"א ואילך. סה"מ תר"ס ע' קז ואילך. ובכ"מ.